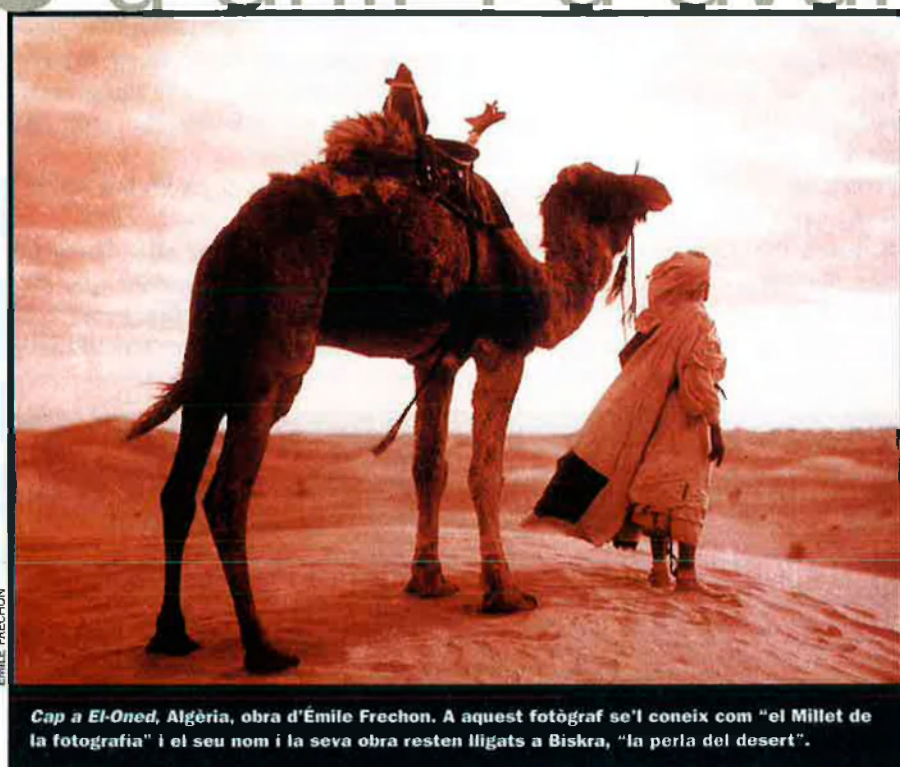

El desert fotografiat: mirades d'ahir i d'avui

Dues exposicions molt diferents ens acosten aquests dies a una mateixa realitat: el desert. L'una tracta de l'"Arquitectura nòmada del Mediterrani" i s'exposa al Museu Tèxtil de Terrassa fins el 27 de maig. L'altra ens mostra el desert a través de la fotografia i la imatge digital i es pot veure fins al 15 d'abril a la seu barcelonina del Centre Cultural de la Fundació la Caixa promoguda per la Fondation Cartier pour l'Art Contemporain.

ÉMILE FRECHON

Cap a El-Oned, Algèria, obra d'Émile Frechon. A aquest fotògraf se'l coneix com "el Millet de la fotografia" i el seu nom i la seva obra resten lligats a Biskra, "la perla del desert".

L'exposició "El desert. De la fotografia a la imatge digital" abasta des de la fotografia tradicional que s'inventà tot coincidint amb els primers viatgers i expedicions científiques europees al desert durant el segle XIX, fins a les obres realitzades pels artistes actuals incorporant les noves tecnologies de l'audiovisual en diversos suports: bé sigui una pel·lícula de 35 mm sobre DVD o un muntatge de vídeo sobre disc làser. La mostra ens endinsa per un recorregut entre el passat i el present que pretén i aconsegueix donar una idea del que va ser la descoberta fascinant primer i la posterior relació des-

prés que ha mantingut l'home occidental amb aquest espai que representa tant la permanència com la mutabilitat, la perfecció del buit i del que s'ha dit que era l'únic lloc on podien néixer les religions monoteistes. Amb tot, les fotos del segle XIX i començaments del XX desprenen aquell aire fascinat i l'atracció irremissible d'occident per l'exotisme oriental que tants artistes plàstics i escriptors van reflectir a les seves obres. L'exposició comença amb una fotografia realitzada per l'escriptor i viatger francès Maxime de Camp, amic de Charles Baudelaire, que li va dedicar el poema "Le voyage" inclòs a *Les fleurs du mal*. La fotografia és una vista del

Nil (Egipte) datada entre el 1849-50 i fa d'introducció als pioners en trepitjar i fotografiar el desert. La majoria són autors gens o poc coneguts del gran públic –el cas dels alemanys Lehnert & Landrock resulta simptomàtic perquè van ser redescoberts als anys 80 després de mig segle d'oblit–, però que han deixat uns testimonis gràfics d'una qualitat i bellesa excepcionals i que mereixen ser disfrutats amb calma. I un punt de voluptuositat. De tots ells el més conegut potser és sir Wilfred The-

llapis de grafit obra de l'exmilitar, geògraf i finalment monjo de la Trapa i capellà Charles Eugène de Foucauld (1885) que va escriure un excel·lent *Viatge al Marroc*. Les fotografies de John Beasley Greene, fill d'un banquer i arqueòleg precoç fan desprendre una "poesia nostàlgica" del antics monuments de l'Egipte faraònic. A Emile Frechon se'l coneix com "el Millet de la fotografia" i el seu nom i la seva obra resten lligats a Biskra, anomenada "la perla del desert". La presència del

pectador es veu encarat a l'obra de dos fotògrafs d'ara mateix. D'una banda es troben les espectaculars fotos del desert de Namíbia –i no sols pel format: 125x255 cm– del suís Bathasar Burkhard que "testimonien una reflexió sobre el paisatge, els seus marges, les seves relacions d'escala, la seva profunditat de camp i sobre l'articulació entre el cel i la terra". De l'altra tenim les del nord-americà William Eggleston sobre els deserts de Califòrnia, d'Arizona i d'Utah (format 41x55) on el color es-

A l'esquerra, *Desert de Califòrnia* (hivern-primavera del 2000), de William Eggleston. A la dreta, *La mare del món, desert de Líbia i el cim del Sinai* (març del 2000), collage de Lara Baladi fet a força de fotografies.

siger gràcies també a la seva obra escrita, que constitueix un cim de la literatura de viatges: *Sorres d'Àrabia* i *Els àrabs dels aiguamolls*.

Entre aquests pioners de la fotografia i del desert s'ha de parlar esment a les fotografies estereoscòpiques que cal mirar a través d'uns binocles, obra del militar Jules Imbert o, a la mateixa sala, les fotografies de Jerusalem, Palestina i Algèria de Jules Gervais-Courtellemont, amic de l'escriptor Pierre Loti. També criden l'atenció els retrats de José Ortiz Echagüe fets al Marroc o al soc de Had de Beni-bu-Yffror a començaments del segle XX o les sis llibretes de dibuixos del Sàhara fets amb

Sàhara no exclou, però, que n'hi hagi d'altres com ara les fotografies d'autor anònim dedicades al desert d'Atacama (Xile, 1900). El cap d'una mòmia de la dinastia XX procedent d'una expedició napoleònica presideix aquestes sales tan lligades a la descoberta del desert, però també al naixement de l'egiptologia.

Si a la primera part del recorregut l'exposició s'organitza majoritàriament al voltant dels noms que s'acaben d'assenyalar, el trajecte va incorporant progressivament les obres dels artistes actuals fins ocupar tot l'espai final de la mostra. A continuació de la sala on figuren les fotografies de Thesiger, l'es-

devé l'element expressiu més important fins el punt d'ultrapassar l'objectivitat d'allò que fotografia.

Una de les figures de l'art en vídeo és el novaiorquès Bill Viola. Una pel·lícula del 1979, *Chott el-Djerid. Un retrat en llum i color*, ens il·lustra sobre aquest artista i el tema de la mostra. Chott el-Djerid és el nom d'un estany de sal sec al sud de Tunísia on els miratges són nombrosos sota el sol del migdia. Viola barreja aquestes imatges amb unes altres dels prats gelats i tempestes de neu a Illinois i Canadà. Per bé que la climatologia sigui tan oposada, els efectes que aconsegueix són idèntics: l'enlluernament, la reverbera-

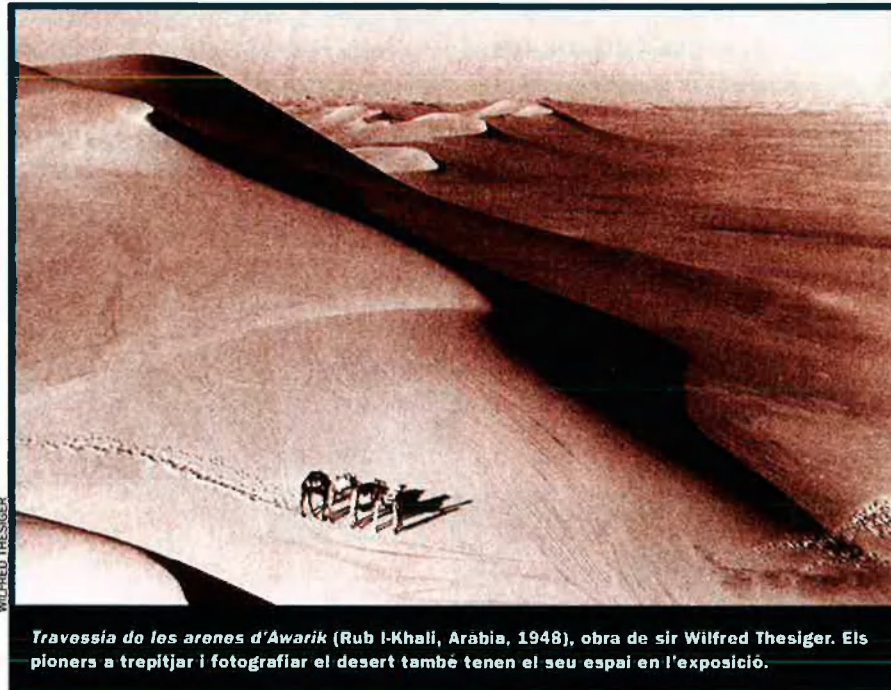
ció de l'aire, formes confuses que es mouen i es desfan de la mateixa manera que han aparegut obligant l'espectador a avaluar constanment la percepció del que és la realitat i la il·lusió, el temps i l'espai. Aquest primer apartat del recorregut es tanca amb la projecció de tres pel·lícules. *A la deriva: 29 dies, 18 hores 2 min.*, de Michael Light

pel·lícules dels anys vint, i això vol dir fer nous enquadraments, alentir la imatge o acolorir-les a mà, el que en surt és una nova pel·lícula on el poder evocador i poètic de les imatges va acompanyat d'una reflexió crítica. Al seu torn Andrei Ujica a *2 Pasolini* ens proposa un viatge pel desert a partir d'un muntatge de fragments de dues pel·lícules

de la resta l'obra del cineasta, fotògraf i reporter francès Raymond Depardon i de l'artista marroquí Titouan Lamazou. *Deserts* és una pel·lícula que Depardon munta a partir de fotos fixes, sempre en blanc i negre, i on "dibuixa una geografia imaginària i personal que subratlla allò que tenen en comú la fotografia i el desert: el temps i la memòria". L'obra de Lamazou neix de la trobada amb Depardon. Lamazou va emprendre un viatge fins a Timbuctu amb setanta-dues còpies de fotografies de Depardon que li feien de llibreta d'apunts. Per fer els dibuixos, Lamazou emprà l'aiguada, el pastel, la tinta o les tècniques mixtes. El resultat és un diari de viatge subtil, bell i poètic, fruit de l'encreuament de dues mirades. Completen el recorregut un collage (120x360 cm) fet a força de fotografies de Lara Baladi, nou fotografies (50,5x40,5 cm) del desert de Sonora (Arizona) obra de Lee Friedlander i un diaporama de 250 fotografies en color de Beat Streuli on explica un viatge a Uluru (Austràlia).

Així mateix cal fer esment del catàleg de l'exposició que, alhora que la complementa, esdevé una eina indispensable de treball, perquè a més dels textos de R. Depardon, P. Virilo, Mounira Khemir i una entrevista recent amb sir Wilfred Thesiger, inclou una àmplia biografia dels artistes d'ahir i d'avui, les tècniques de treball, les fitxes de les obres exposades i una bibliografia sobre el tema.

Marc Soler

Travessia do les arenes d'Awariq (Rub I-Khali, Aràbia, 1948), obra de sir Wilfred Thesiger. Els pioners a trepitjar i fotografiar el desert també tenen el seu espai en l'exposició.

és un muntatge d'imatges de totes les missions lunars dutes a terme per la NASA i posa un contrapunt als deserts terrestres. Més interessant resulta l'obra de Yervant Gianikian i Angela Ricci Visions del desert. Mitjançant la refilmació fotograma a fotograma de velles

de Pier Paolo Pasolini: *Localitzacions a Palestina* i *L'Evangeli segons Sant Mateu*.

Un dibuix de les aventures de Tintín a "El cranc de les pinces d'or" rep l'espectador en el tram final de l'exposició. Aquí cal destacar-hi per damunt

Escola La Masia

C/. Les Barraques, s/n.
MUSEROS (València)

Tel. 961 441 212 Fax 961 450 008

E-mail: masia@arrakis.es

MATRÍCULA OBERTA

Etapes	Serveis
*Educació Infantil (3-5 anys) *Educació Primària (6-11 anys) *Educació Secundària (12-16 anys)	*Menjador escolar *Transport escolar *Gabinet psicopedagògic *Coral, teatre, tallers, Informàtica *Escola d'estiu (juliol)
-Escola concertada-	-Ensenyament en valencià-